

A KURSUS 2014

Diagnostisk Radiologi : ” Fysik og Radiobiologi ”

BILLEDDANNELSENS GEOMETRI

Erik Andersen, ansvarlig fysiker

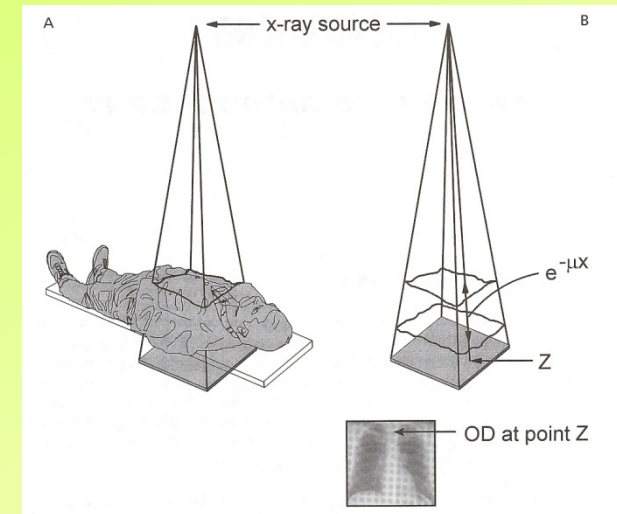
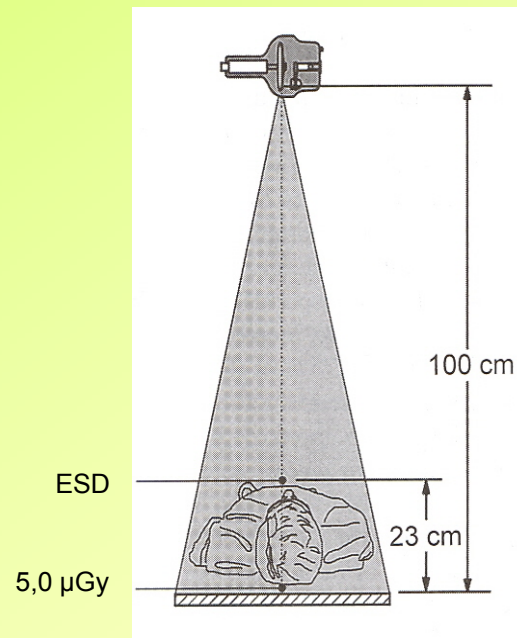
CIMT Medico Herlev, Gentofte, Glostrup Hospital

Billeddannelse ved projektions radiografi :

- transmissions billede
- attenuation af røntgenstråler
- indgangsdosis til det billeddannende f .eks. CR billedplade eller flat panel DR detektor
- OD "optisk densitet "
- billedkvalitet
- dosis til patienten

Indgangsdosis til patienten :

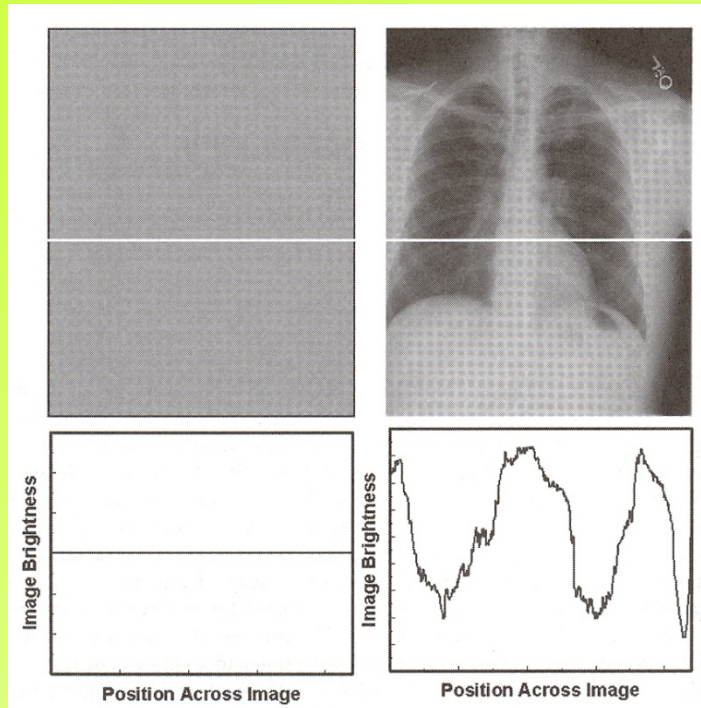
kVp	Huddosis ESD mSv
50	14,5
60	7,3
70	4,8
80	3,4
90	2,7
100	2,2
110	1,9
120	1,6
130	1,4
140	1,3

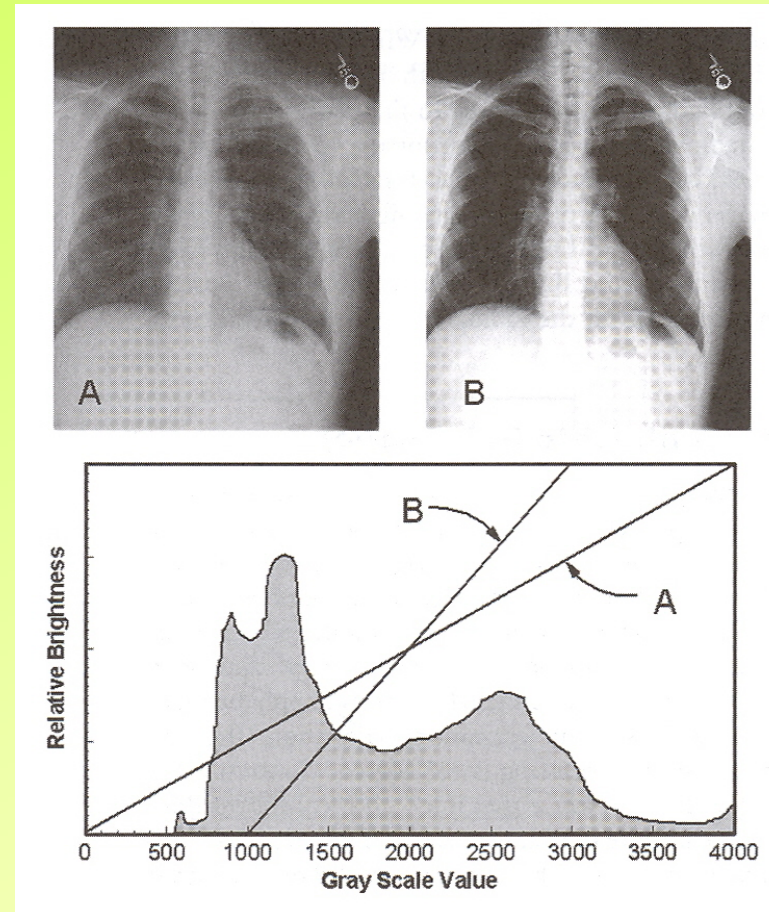
Huddosis til patienten ved
filmspeed 200

Speed 200 ~ 5,0 µGy til
"detektoren"

Kontrast i et digitalt billede :

Pixelværdier for et flat field billede og et thorax billede

Histogram over gråtone værdier med to forskellige look-up tabeller A og B for et thorax billede (Window/Level)

Gråtoner og bit-dybde :

1 bit $2^1 = 2$

2 bit $2^2 = 4$

3 bit $2^3 = 8$

10 bit $2^{10} = 1024$

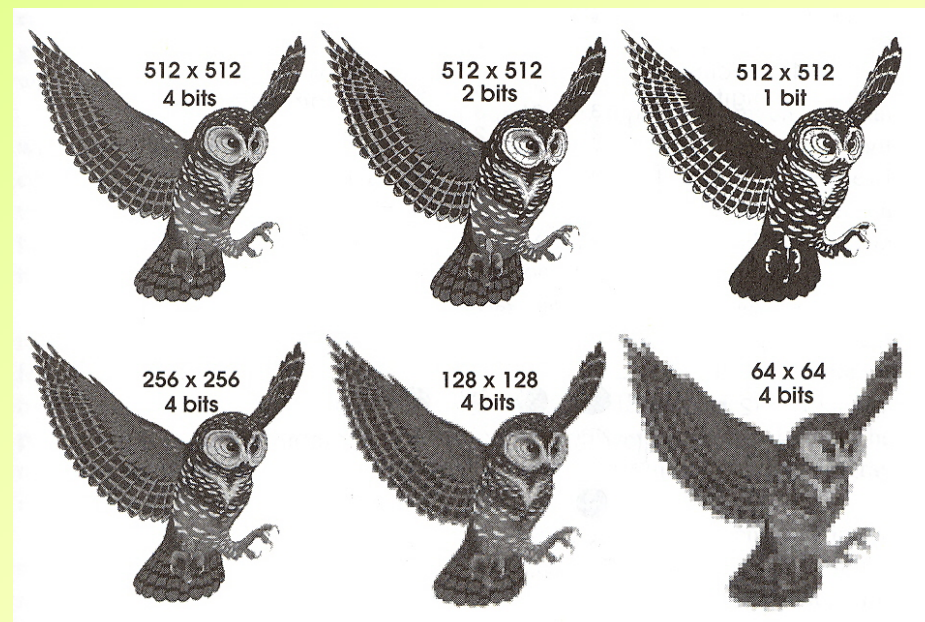
12 bit $2^{12} = 4096$

14 bit $2^{14} = 16384$

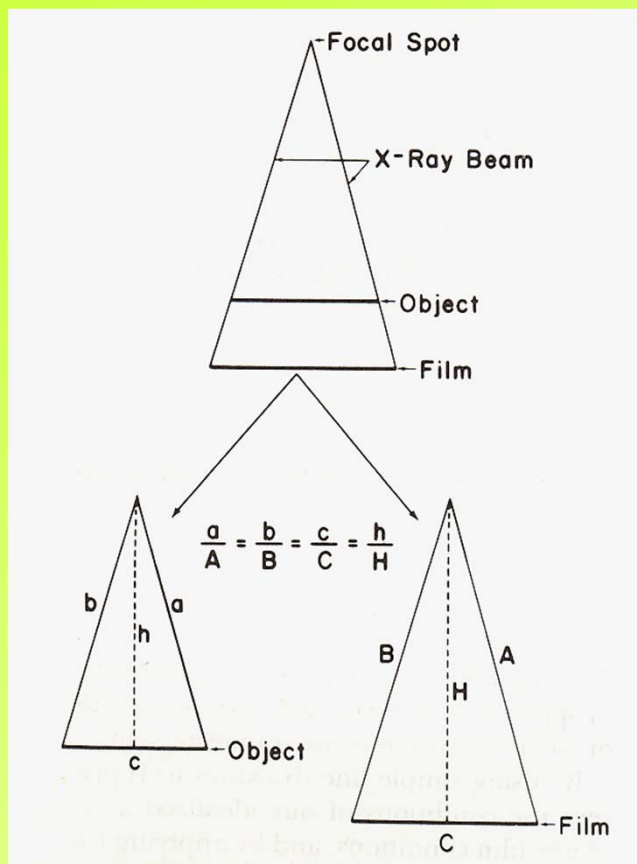
16 bit $2^{16} = 65536$

Billedkvalitet :

Matrix størrelse & bit-dybde

Geometriske forhold :

Lignedannede trekanter :

Forholdet mellem tilsvarende sider i to lignedannede trekanter er konstant.

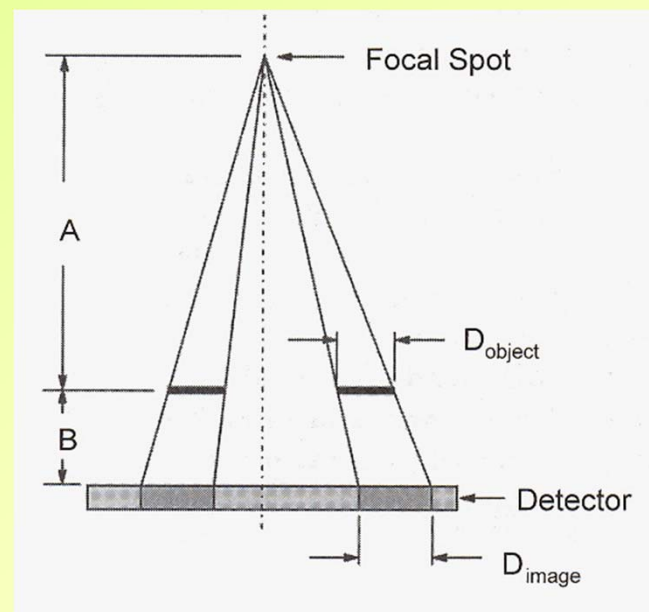
$$\frac{a}{A} = \frac{b}{B} = \frac{c}{C} = \frac{h}{H}$$

Geometrisk forstørrelse M :

$$M = \frac{C}{c} = \frac{H}{h}$$

Forstørrelsesfaktor M :

$$M = \frac{A + B}{A}$$

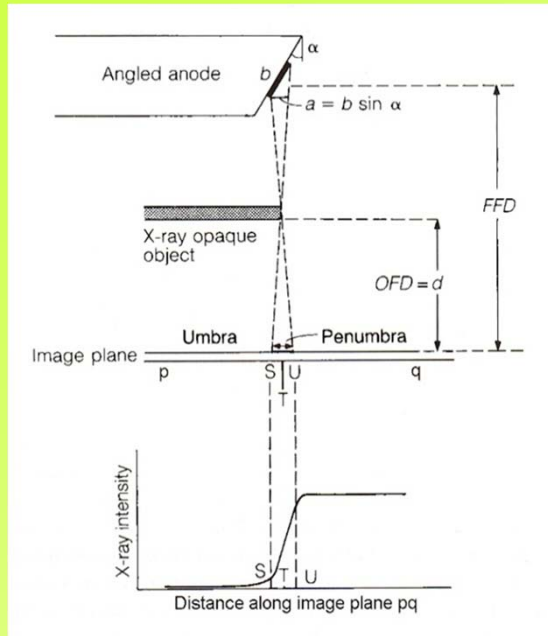

$$D_{\text{image}} = M \cdot D_{\text{object}}$$

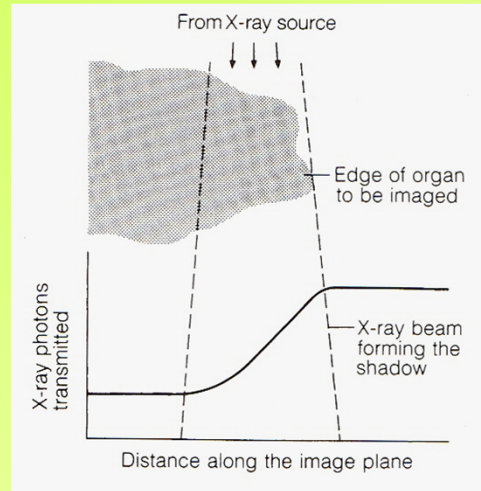
Uskarphed i røntgenbilledet :

Umbra og penumbra :

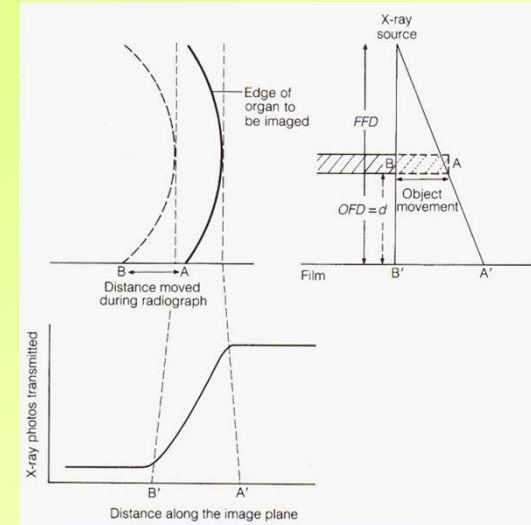
Uskarphed U_F pga. focus plettens størrelse

Objektets form :

Uskarphed U_O pga. objektets form

Bevægelse :

Uskarphed U_B pga. bevægelse

Uskarpheden i billedet totalt :
$$U = \sqrt{U_F^2 + U_O^2 + U_B^2 + U_R^2}$$

hvor U_R er uskarphed pga. billedreceptoren

Focus plettens størrelse :

$$f_{eq} = \frac{\pi \cdot \Theta}{180} \cdot \frac{d}{M-1}$$

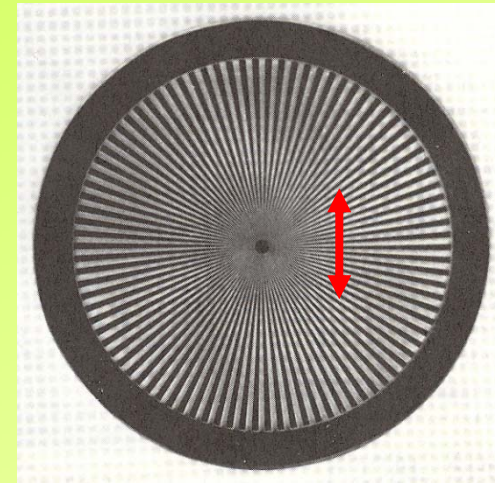
hvor :

f_{eq} = fokus plettens ækvivalente størrelse

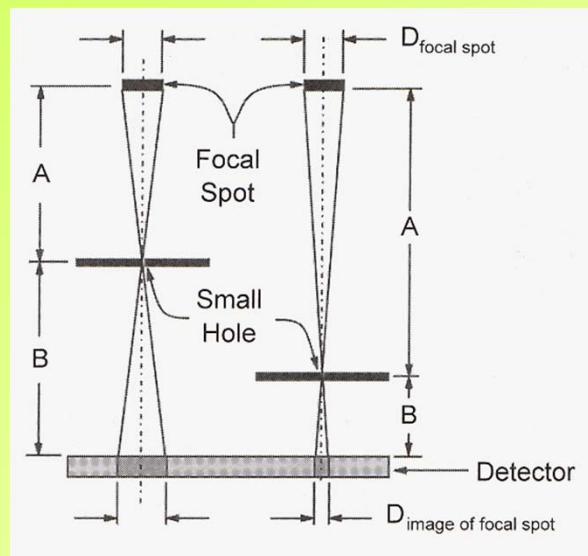
d = blur – diameter

M = geometrisk forstørrelse

Θ = vinkel i star pattern fantom (f.eks. 2°)

Star pattern image

Forstørrelsen M har indflydelse på graden af uskarphed i billedet som skyldes fokus plettens diameter :

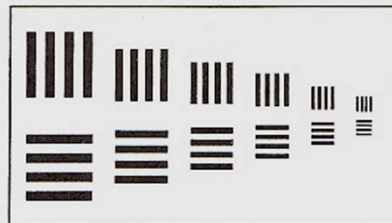
$$M_{focus} = \frac{D_{image\ of\ focal\ spot}}{D_{focal\ spot}} = \frac{B}{A}$$

Højkontrast opløsning :

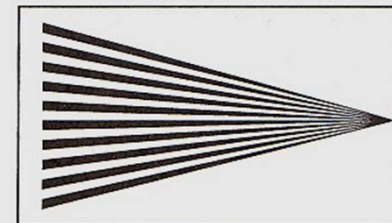

Resolution Test Pattern

Resolution / højkontrast opløsning angives i lp/mm

Line Pair Test Phantom

Section of a Star Pattern

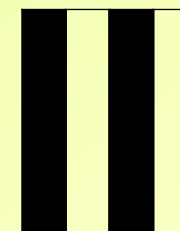
Højkontrast opløsning i liniepar pr. millimeter :

Eks: $d = 0,25 \text{ mm}$

$$\text{Spatial frekvens } f = \frac{1}{d} = \frac{1 \text{ mm}}{0,25 \text{ mm}} = 4$$

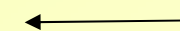
Antal liniepar pr. millimeter

$$\frac{1}{2 \cdot d} = \frac{1}{2 \cdot 0,25 \text{ mm}} = \frac{1}{0,5 \text{ mm}} = 2 \text{ lp / mm}$$

d $\longleftrightarrow$

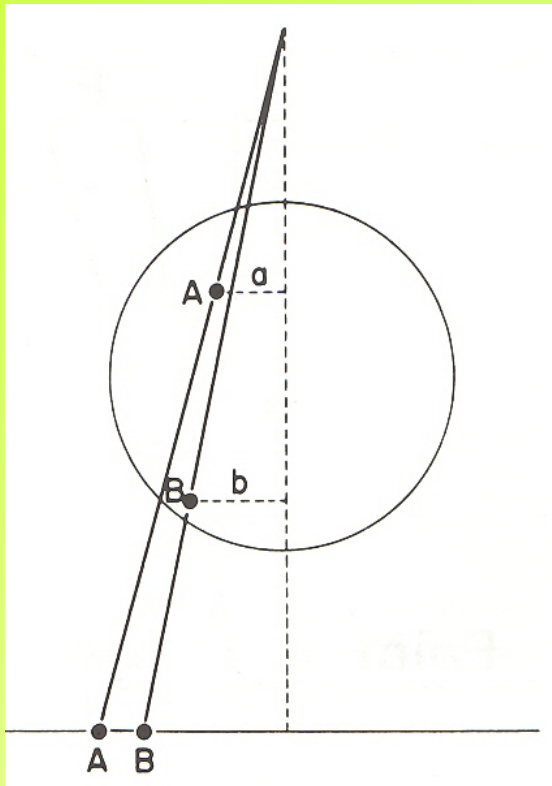
liniepar $\longleftrightarrow$

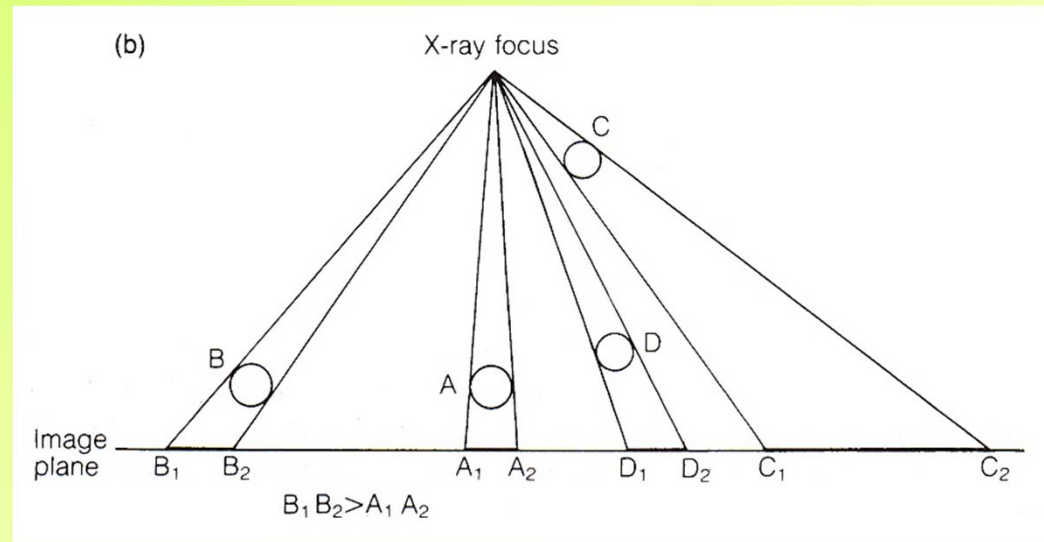
1 mm

Distortion :

Forvrængnings effekter pga. objektets størrelse og relative position i forhold til røntgenrørets fokusplet og billeddetektoren.

Objekt A og B bytter "rækkefølge" .

I patienten : A tættere på centerlinien i forhold til B. Afstand $a <$ afstand b

På billedet : B tættere på centerlinien i forhold til A

Billeddannelse , kontrast & dosis :

Strålingsintensitet i pixel (i , j) :

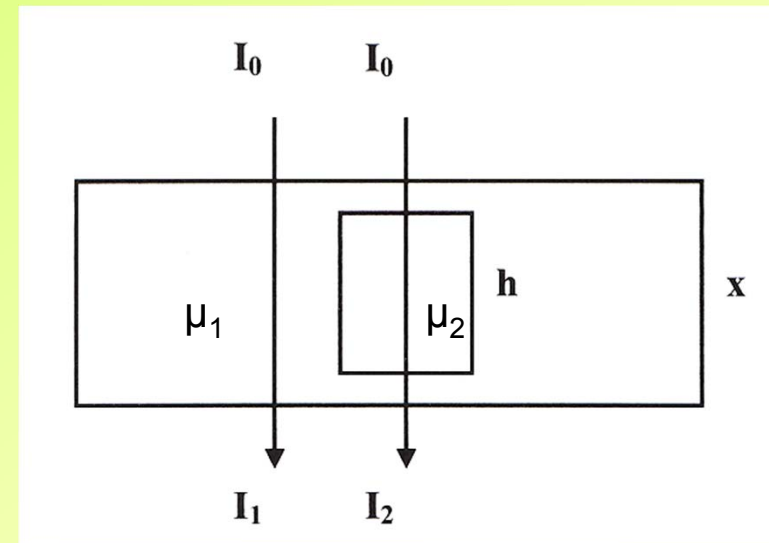
$$I(i, j) = N \cdot \varepsilon \cdot E \cdot \exp(-\int \mu \cdot dx) + S = P(1 + S/P)$$

Kontrast C :

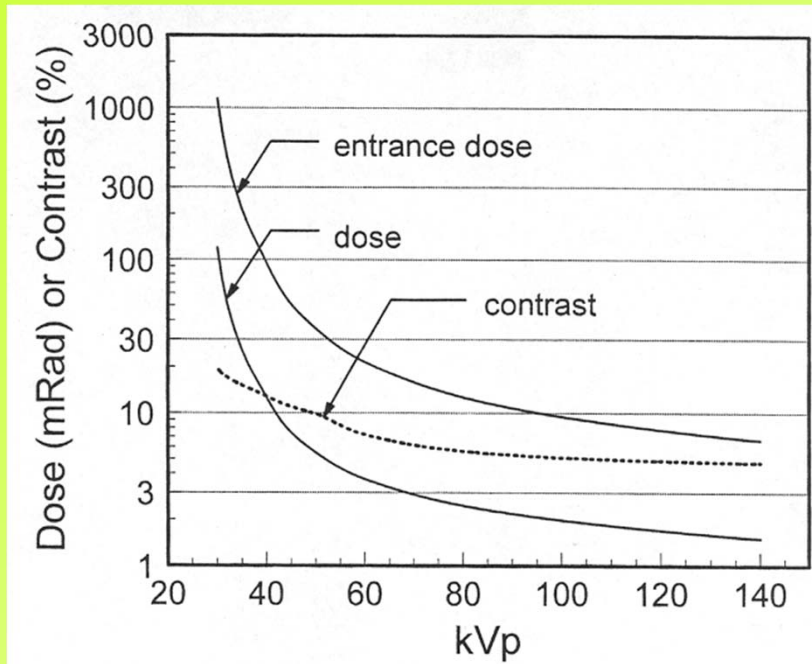
$$\begin{aligned} C &= \frac{I_2 - I_1}{I_1} = \frac{\exp((\mu_1 - \mu_2) \cdot h) - 1}{1 + S/P} \\ &= \frac{\exp(\Delta\mu \cdot h) - 1}{1 + S/P} \cong \frac{\Delta\mu \cdot h}{1 + S/P} \end{aligned}$$

Absorberet dosis :

$$D = N \cdot E \cdot \left(\frac{\mu_{En}}{\rho} \right) \cong E \cdot \left(\frac{\mu_{En}}{\rho} \right) \cdot \frac{4 \cdot k^2 \cdot (1 + S/P) \cdot \exp(\mu_1 \cdot x)}{\varepsilon \cdot (\Delta\mu \cdot h)^2 \cdot \pi \cdot d^2}$$

Kontrast & dosis vs. kV :

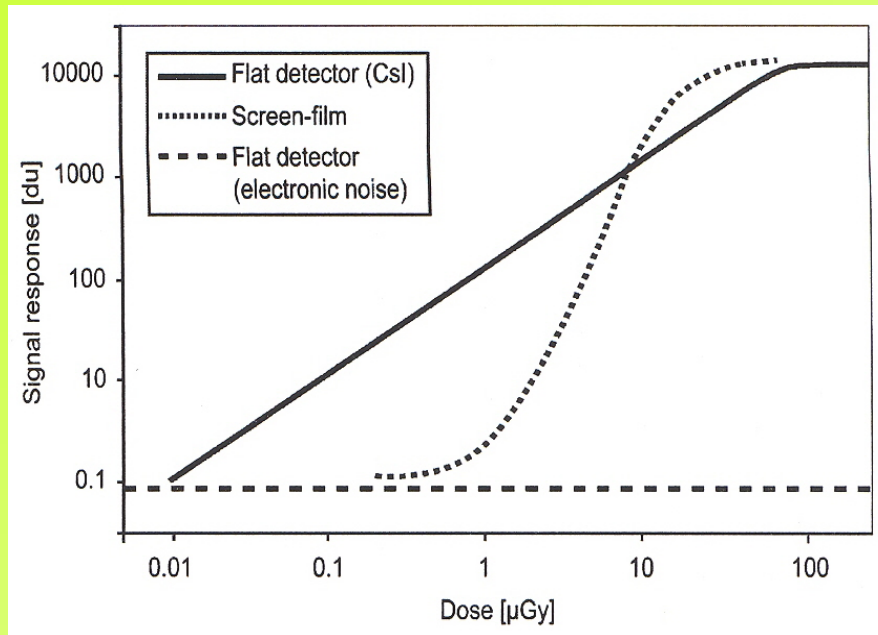

Kontrasten mellem knogle og blødt væv for en 1 mm knoglechip i en 23 cm tyk patient reduceres når kV øges.

Entrance dose = middeldosis i den første cm væv.

Dose = middeldosis i 23 cm tyk patient.

Kontrast & dosis :

Dynamikområde :

Flat panel DR detektor ca. 10000 : 1

Film – folie ca. 50 : 1

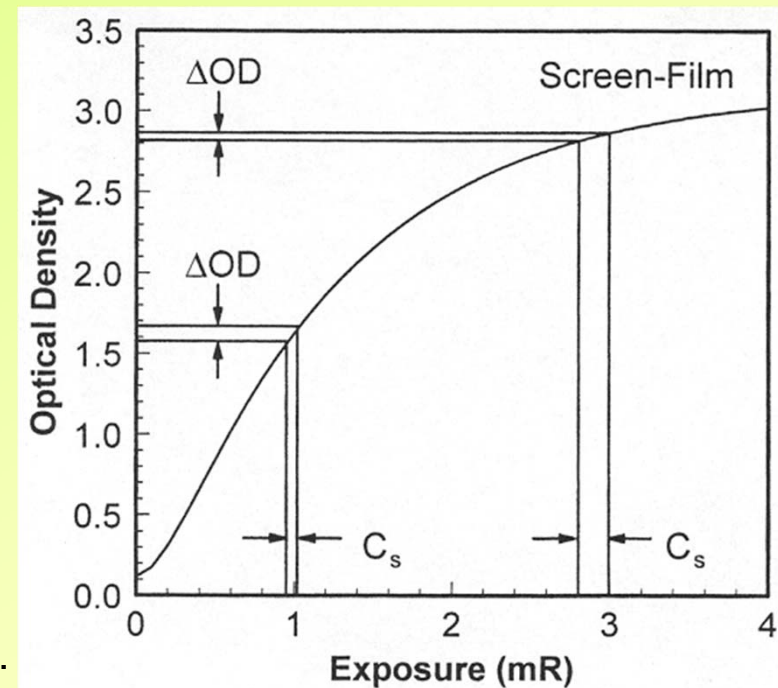
Film – folie :

Kontrasten i røntgenbilledet afhænger af eksponeringsdosis.

Karakteristisk S - kurve, kontrast & dosis for film-folie :

$$\text{Optisk densitet } OD = \log_{10} \left(\frac{I_o}{I} \right)$$

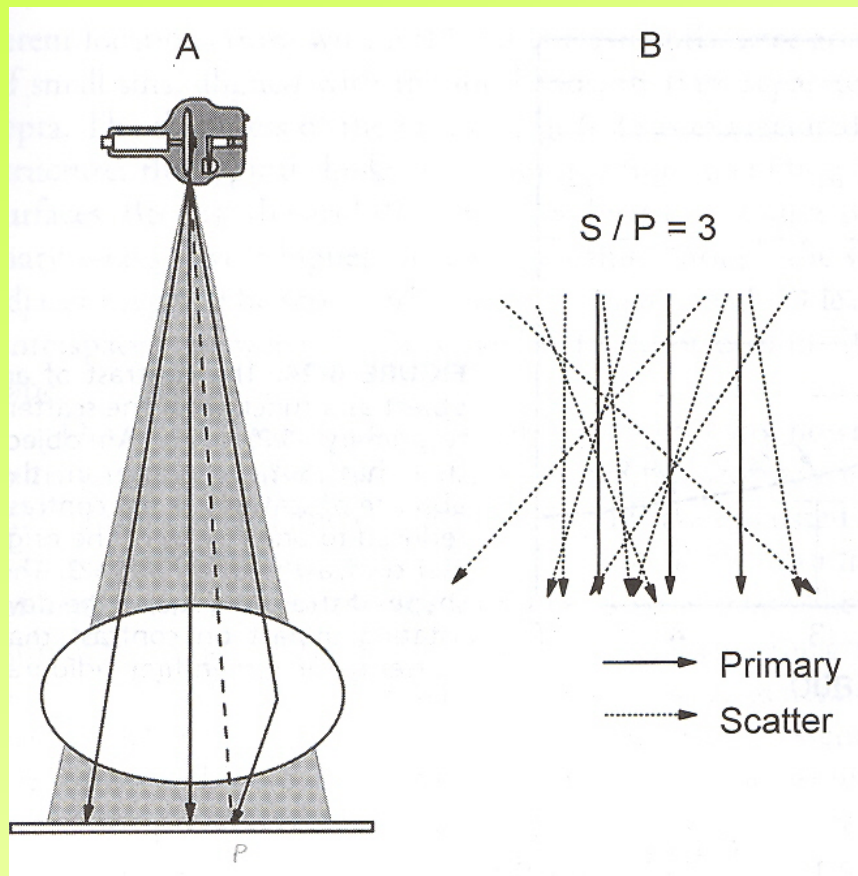
hvor I er strålingsintensiteten

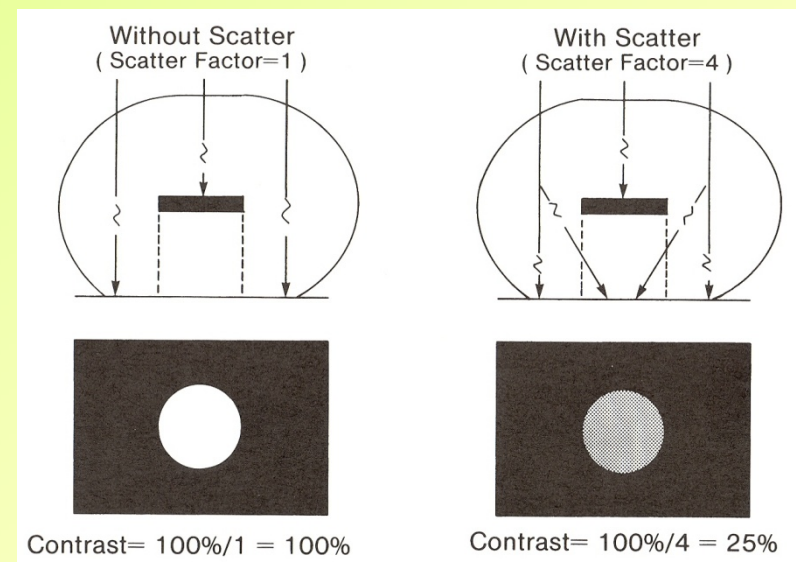
Spredt stråling / Kontrast :

S/P = forholdet mellem antallet af spredte fotoner og antallet af primære fotoner ved billeddannelsen.

Den spredte stråling indeholder ingen nyttig information om patientens anatomi gennem attenuationsprocesser, men bidrager alene til "støj" i billedet med ringere kontrast og SNR til følge.

$$\text{Scatter factor} = (1 + S/P)$$

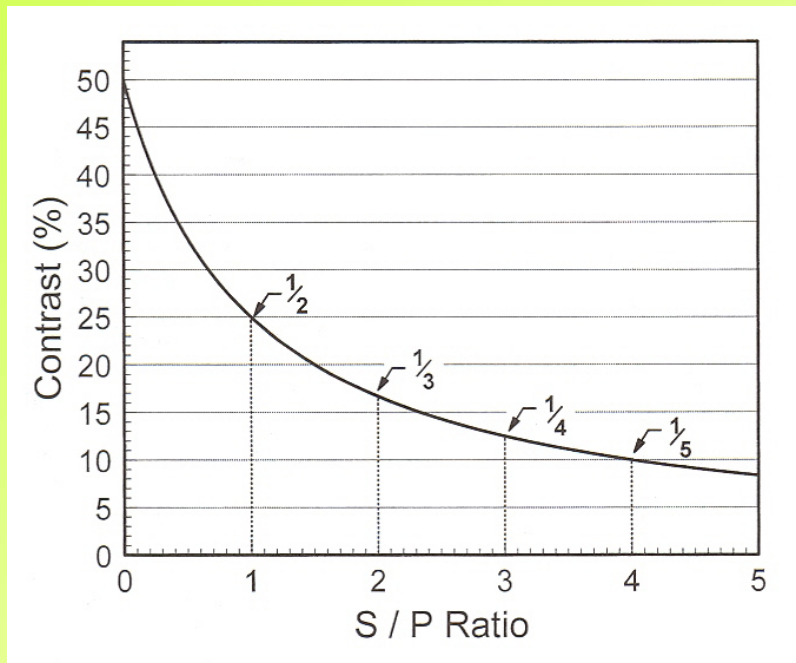

Spredt stråling / kontrast :

Kontrasten C

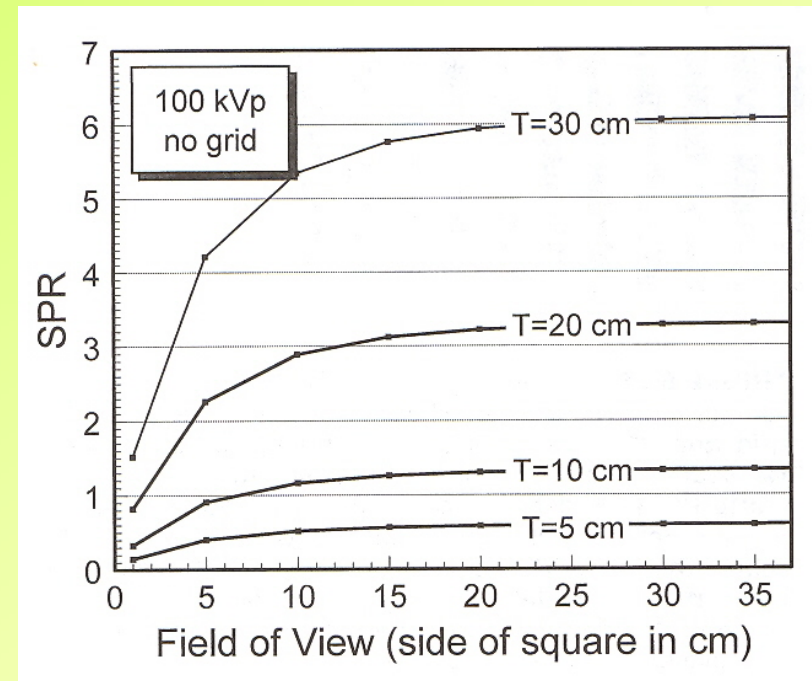
$$C = C_o \cdot \frac{1}{1 + S/P}$$

Faktoren $1/(1 + S/P)$ kaldes
Contrast Reduction Factor

Kontrastens afhængighed af S/P ved $C_o = 50\%$

Spredt stråling, S/P, feltstørrelse & patienttykkelse :

T = patienttykkelse

Anti Scatter Grid / Raster :

Opbygning og geometri af anti-scatter grid / raster :

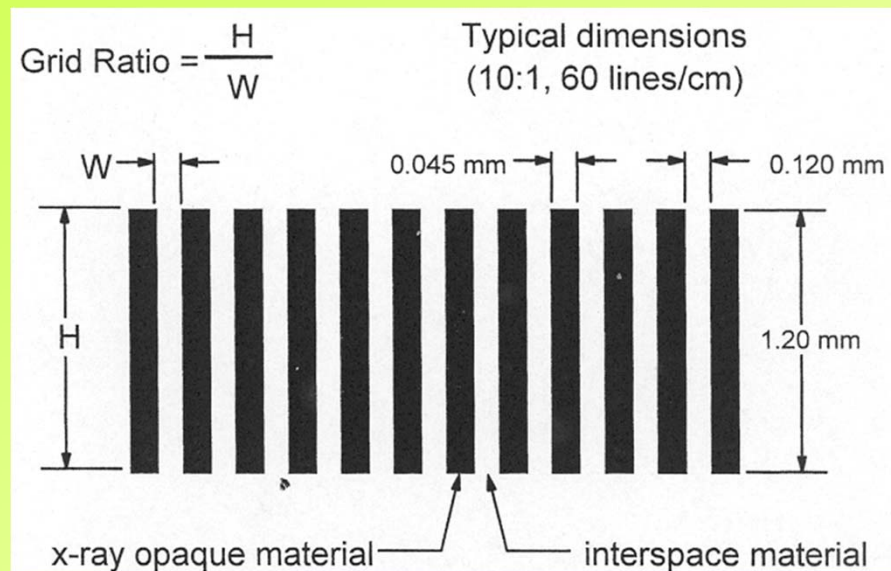
Raster består af en række blylameller, der er fokuseret mod røntgenrørets fokus plet.

Raster placeres mellem patient og detektor.

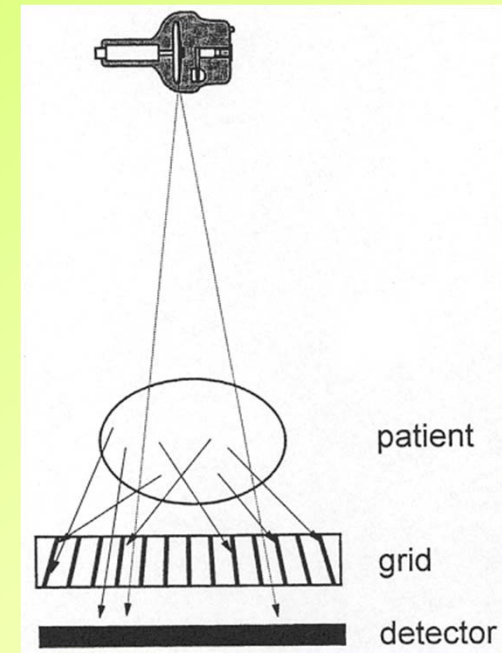
Rasteret reducerer mængden af spredt stråling til detektoren.

Brug af raster reducerer derfor S/P.

Brug af raster forbedrer kontrasten i billedet.

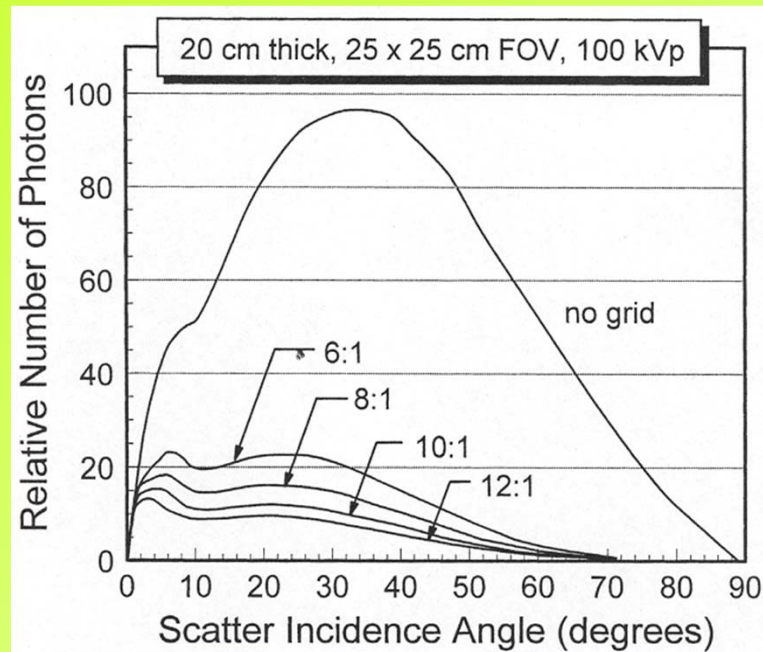

Opbygning af parallel raster

$$GR = \frac{H}{W} = \frac{1,20\text{ mm}}{0,120\text{ mm}} = 10:1, \quad \frac{10\text{ mm/cm}}{0,045\text{ mm} + 0,120\text{ mm}} = 60,6\text{ lines/cm}$$

Spredt stråling & raster :

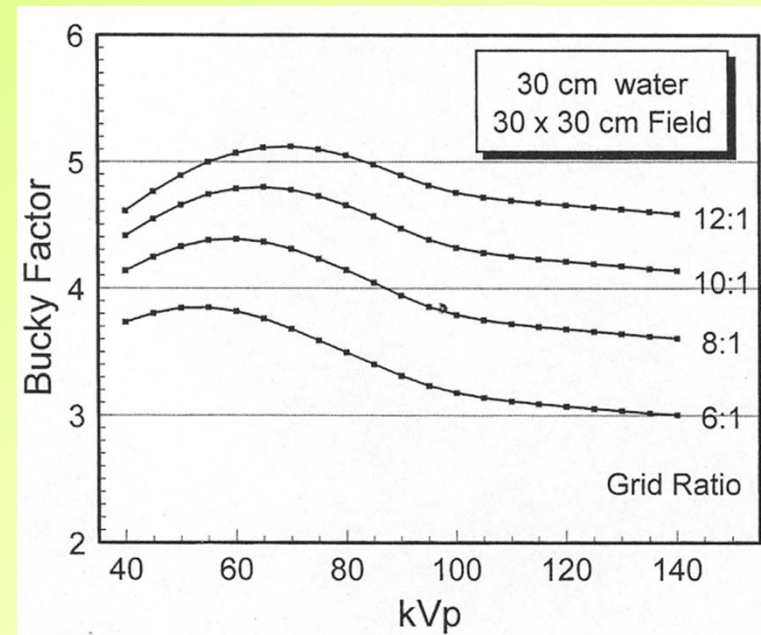
Fordeling af spredte fotoner som funktion af spredningsvinklen ved forskellige raster ratio.

Bucky faktor :

Interspace materialet med lav Z – værdi er f.eks. Al eller pap/papir.

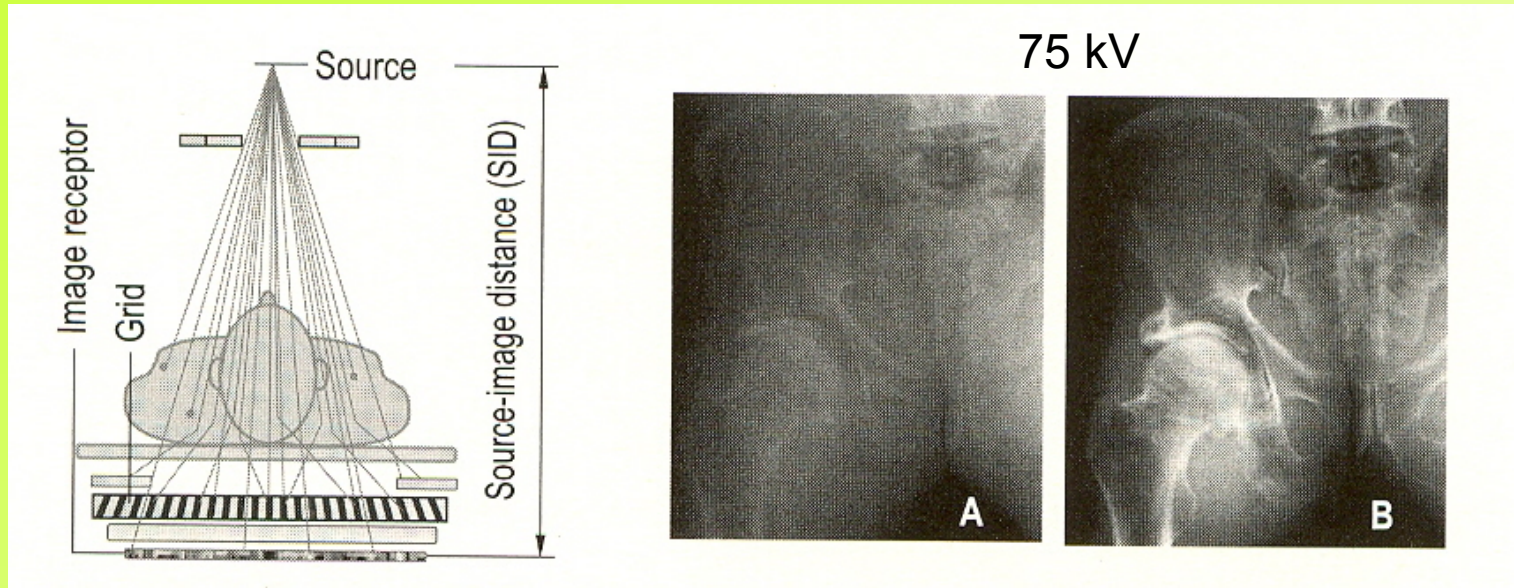
Røntgenstrålingen attenueres i rasteret :

$$I = I_0 \cdot \exp (- \mu \cdot h) .$$

Bucky faktoren er den forøgelse af indgangsdosis til patienten, der kræves for at få samme intensitet og indgangsdosis til detektoren, når der bruges raster med grid ratio R.

Billedkvalitet & raster :

Contrast Improvement Factor C_{if} :

$$C_{if} = \frac{C_{grid}}{C_o} = \frac{\Sigma}{\Sigma - S \cdot (\Sigma - 1)}$$

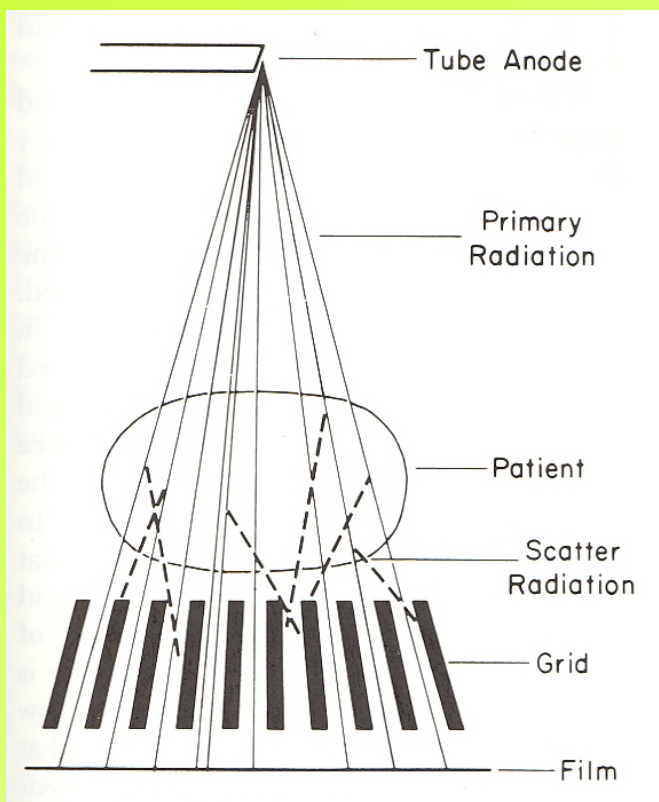
Σ = Selectivity , S = scatter fraction

A : Pelvisfantom uden raster

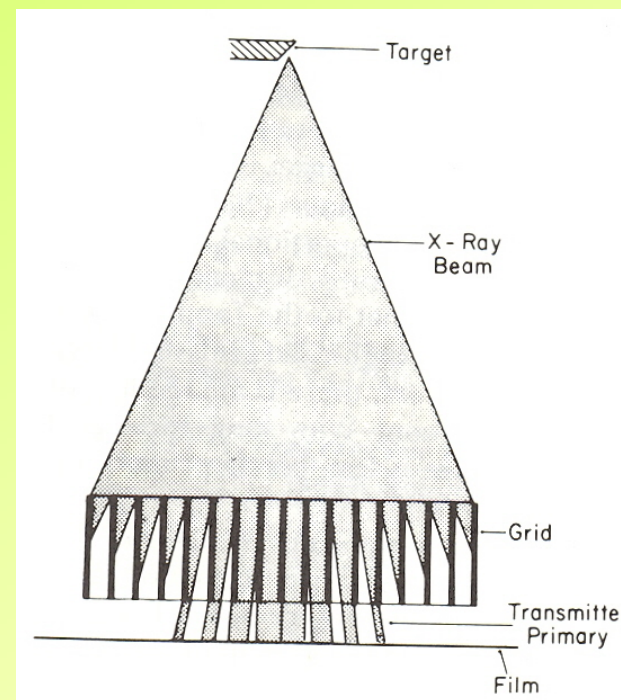
B : Pelvisfantom med raster
med ratio 10:1

Fokuseret raster :

Artefakter og cut-off fra parallelt raster

Eks.: Raster 10 / 60 / 180

dvs.: Grid Ratio 10 : 1, 60 lines/cm, fokuslængde 180 cm

Konvergenslinier/punkt

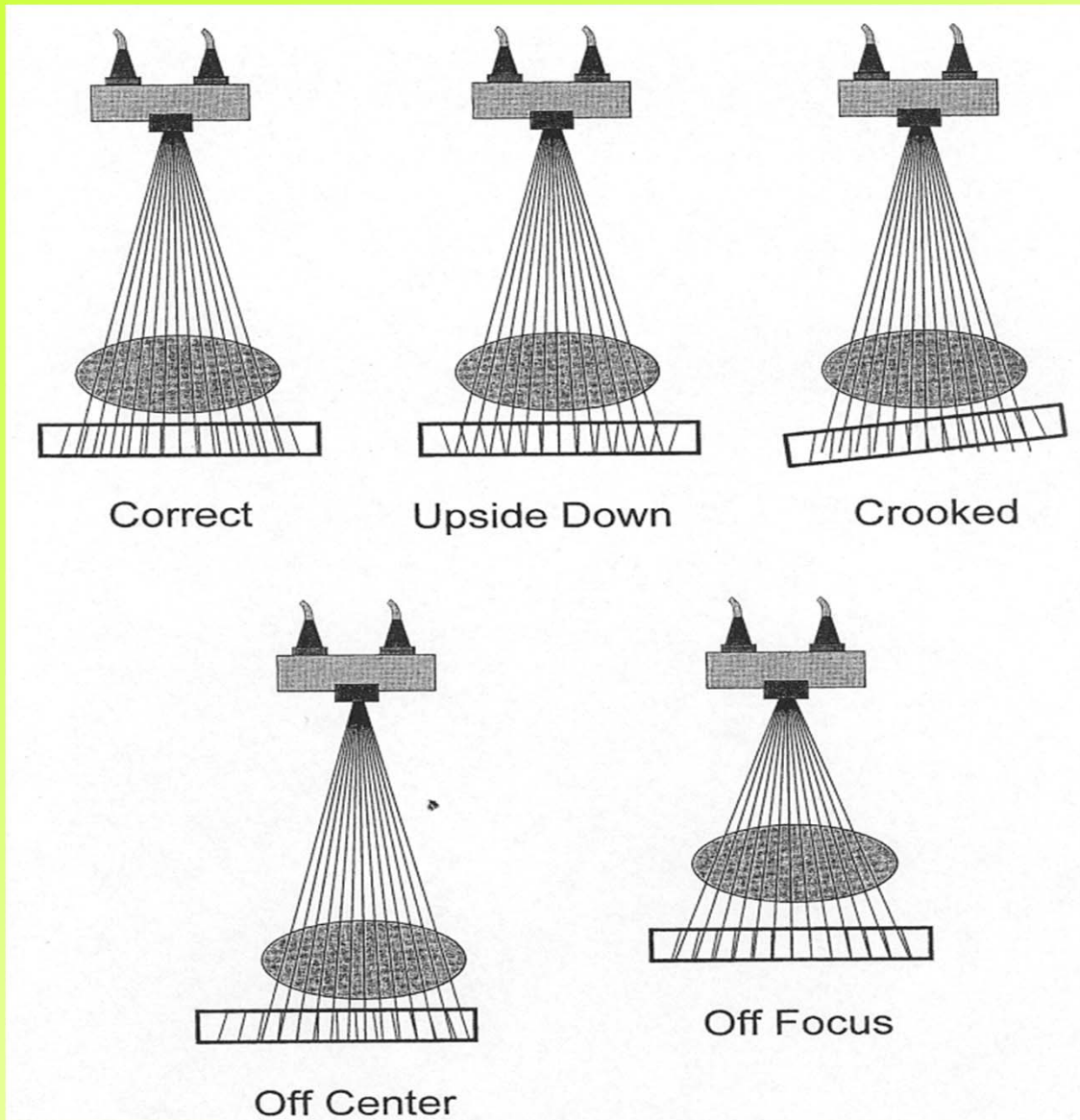
Fokuseret lineær raster (én dimensional)

Fokuseret "crossed" raster (to dimensionalt)

NB : Rastelinier, aliasing, moving grids , m.m.

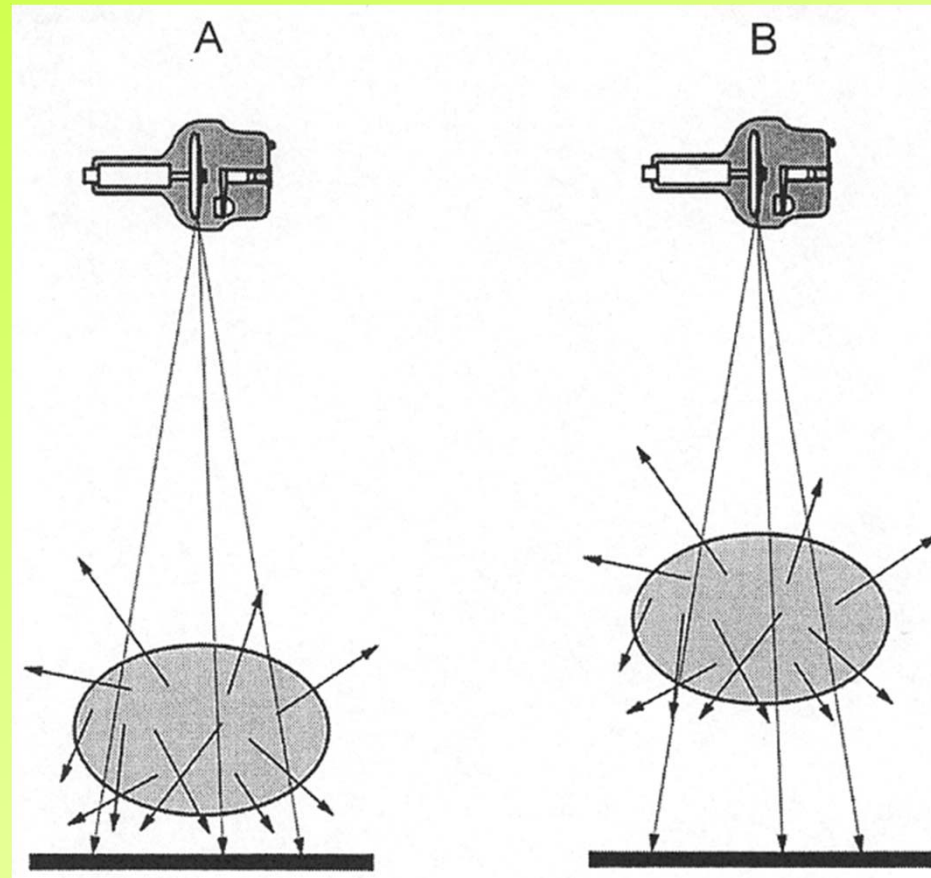

Raster & artefakter :

Forkert placering af raster kan medføre artefakter i billedet pga. ujævn og inhomogen "sværtning" af detektoren.

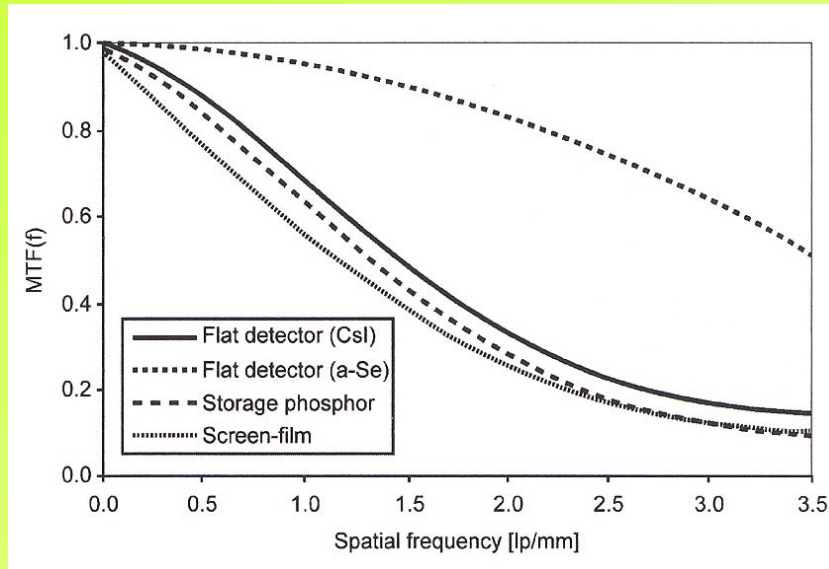
Spredt stråling & Air gab teknik :

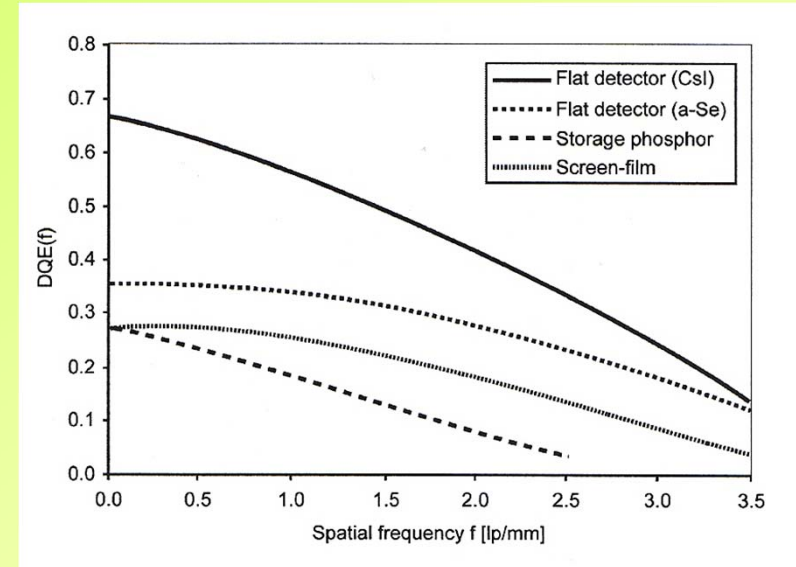
Air-gap metoden benyttes alternativt til at mindske mængden af spredt stråling på detektoren i situationer, hvor brug af raster ikke er muligt eller ønskeligt.

Detektor performance og "kvalitet" :

Modulation Transfer Function MTF :

Detective Quantum Efficiency DQE

$$MTF(f) = \frac{\text{"image contrast"}}{\text{"object contrast"}}$$

f = spatial frekvens

$$DQE(f) = \frac{NEQ}{SNR_{ideal}^2(f)} = \frac{G^2 \cdot MTF^2(f)}{NPS(f) \cdot SNR_{ideal}^2(f)}$$

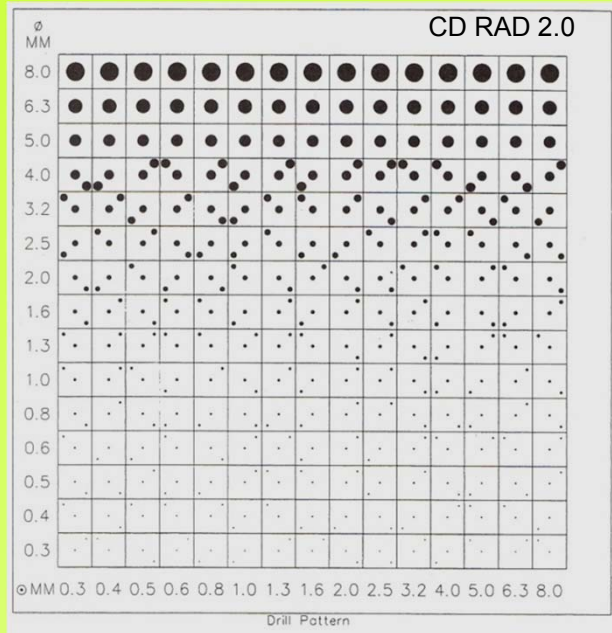
NEQ = Noise Equivalent Quantum

SNR = Signal to Noise Ratio

NPS = Noise Power Spectrum

G = Gain faktor

Billedkvalitet, CD RAD fantom & IQF :

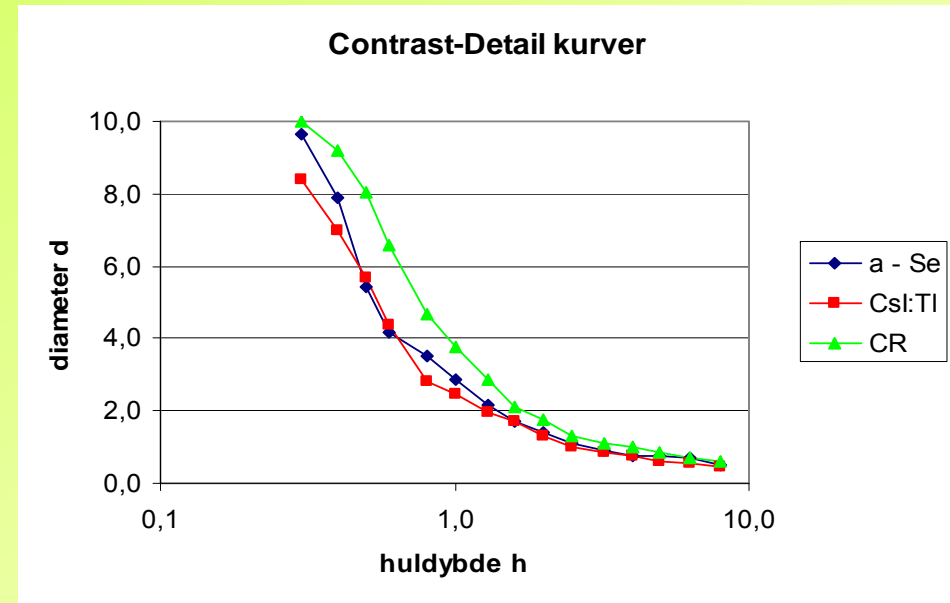

CD RAD 2.0 testfantom
4 - AFC test metode

Billeder vurderet på diagnostik monitorer.
Brug af forstørrelse/zoom tilladt
Ændring af Window / Level niveauer tilladt

Image Quality Figure
$$IQF = \sum_{i=1}^{15} h_i \cdot d_i$$

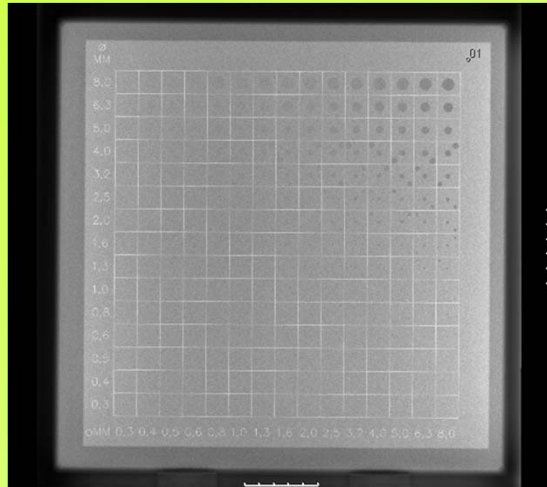
Contrast – Detail kurver : Eks.

Gennemsnit af 12 scoringer,
4 x 3 billeder for hver detektor

Billedkvalitet & CD RAD fantom :

Eks.:

Billede af CDRAD 2.0 fantomet fra CsI:TI detektoren ved 150 kV, 2,5 mAs og EI = 320.

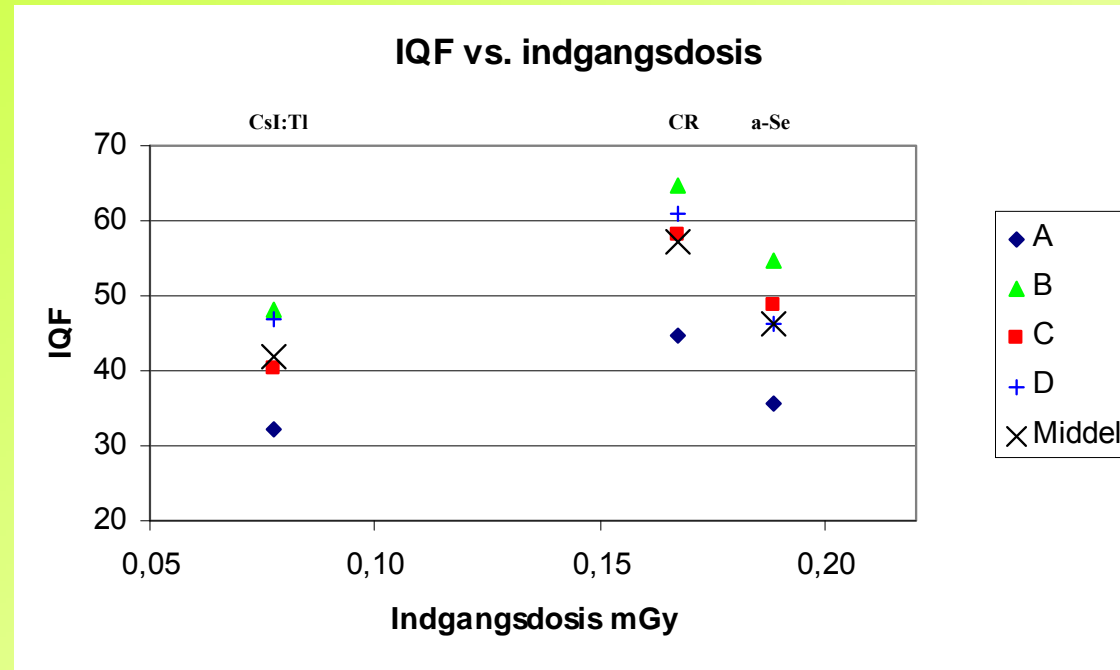
Tærskel kontrast CDRAD	a – Se	CsI:TI	CR
Huldybde h_i	Diameter d_i	Diameter d_i	Diameter d_i
0,3	9,67	8,42	10,00
0,4	7,88	6,98	9,22
0,5	5,45	5,68	8,02
0,6	4,18	4,35	6,58
0,8	3,50	2,81	4,67
1,0	2,88	2,45	3,78
1,3	2,18	1,94	2,87
1,6	1,70	1,71	2,12
2,0	1,38	1,29	1,75
2,5	1,10	0,99	1,31
3,2	0,92	0,83	1,10
4,0	0,78	0,77	0,99
5,0	0,73	0,63	0,85
6,3	0,68	0,56	0,70
8,0	0,53	0,47	0,61
IQF	46,24	41,90	57,05
Indgangsdosis til CDRAD fantomet	0,1886 mGy	0,0775 mGy	0,1673 mGy

Tre detektor systemer : a – Se : direkte DR
 CsI:TI : indirekte DR
 CR : CR billedplade system

CD RAD fantom, IQF - værdier, 4 observatører :

Eks.:

				Observatør							
				A		B		C		D	
	mGy	IQF	σ	IQF	σ	IQF	σ	IQF	σ	IQF	σ
a - Se	0,1886	46,24	7,80	35,47	2,79	54,59	3,00	48,80	1,10	46,10	5,28
CsI:TI	0,0775	41,90	7,13	32,26	3,53	48,21	2,65	40,34	4,04	46,77	2,34
CR	0,1673	57,05	9,28	44,61	5,35	64,58	6,79	51,09	6,55	61,01	3,76

Billedkvalitet :

Billedkvaliteten i et radiologisk billede afhænger bl.a. af :

KONTRAST

OPLØSNING

STØJ

DOSIS

EKSPONERINGSPARAMETRE

DETEKTOR MTF og DQE

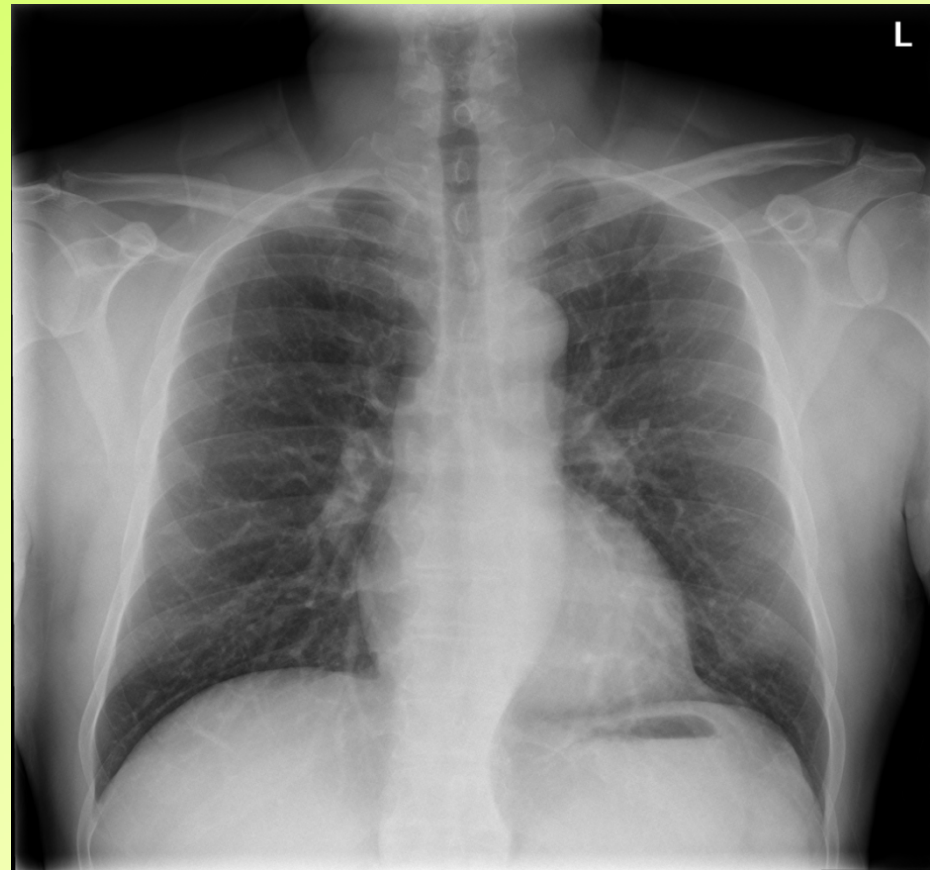
BILLEDBEHANDLING

ALGORITMER

FILTRE

DISPLAY MONITORER

RADIOLOGEN (?)

THE END !